

ظرافت‌های رسانه‌ای مردان مذاکره

نبض مذاکرات هسته‌ای مدتی است در آسترایا سنتر مرکز رسانه‌ای مقر سازمان ملل می‌زند نه در هتل کوبورگ.

ظرافت‌های رسانه‌ای مردان مذاکره

نبض مذاکرات هسته‌ای مدتی است در آسترایا سنتر مرکز رسانه‌ای مقر سازمان ملل می‌زند نه در هتل کوبورگ.

از همان جاست که جریان خبری مذاکرات هسته‌ای در 6 دوره وین هدایت شده است. سوم آذرماه سال گذشته وقتی سید عباس عراقچی معاون وزیر خارجه با این نوشته «سلام بر روح دانشمندان شهید هسته‌ای. برنامه غنی‌سازی ما به رسمیت شناخته شد. تقدیم به ملت سرفراز ایران به پاس 10 سال مقاومت و ایستادگی.» نخستین پیغام توافق در مذاکرات ژنو 3 را از صفحه توئیترش منتشر کرد پیغامی هم به غرب داد: این بار ایران است که جریان خبری مذاکرات را در دست گرفته است.

مذاکره‌کنندگان ایران می‌دانستند در جنگ رسانه‌ای، کسی که ضربه اول را بزند افسار جریان خبری را به دست گرفته است و شاید به واسطه همین پیغام یک خطی عراقچی هم بود که بعدها هر چه مذاکره‌کنندگان آمریکا سعی کردند با انتشار بیانیه، با حضور در کنگره یا در کنفرانس‌های خبری مدعی شوند حق غنی‌سازی برای ایران پذیرفته نشده، نتوانستند؛ نهایتاً وندي شرمین معاون وزیر خارجه آمریکا 3 ماه پس از توافق ژنو در سفری که به سرزمین‌های اشغالی داشت در جمع مقامات رژیم صهیونیستی اعتراف کرد که امکان غنی‌سازی برای ایران وجود دارد.

ایران بعد از 11 سال مذاکره به تجربه فهمیده بود که مذاکرات فقط پشت میز دنبال نمی‌شود و بخشی از این نبرد دیپلماتیک در جبهه دیگری در جریان است؛ در جبهه دیپلماسی رسانه‌ای. تا پیش از آنکه مذاکرات ژنو یک مهرماه 92 کلید بخورد، مایکل مان سخنگوی کاترین اشتون در مذاکرات استانبول، مسکو، بغداد و سرانجام آلمانی نقش خود را به خوبی ایفا می‌کرد. او بدون هیچ رقیبی با نشست‌های خبری متعددی که برگزار می‌کرد، با حضور فعال در فضای مجازی و با فراهم کردن امکان گفت‌وگو با رسانه‌های خارجی، ایران را مقصر در به نتیجه نرسیدن مذاکرات جلوه می‌داد، اما در ژنو ورق برگشت. در آن مذاکرات یک نکته برای نخستین بار در رسانه‌های خارجی منتشر شد: هیأت پرشمار رسانه‌ای که به همراه هیأت دیپلماتیک ایران به ژنو رفته بودند. محمدجواد ظریف می‌دانست این هیأت پرشمار رسانه‌ای به هیأت دیپلماتیک ایران اعتبار می‌دهد و جریان خبری مذاکرات را از دست رسانه‌های خارجی در می‌آورد. او البته ترفندهای دیگری هم بلد بود.

عبور از حصارها

در جریان مذاکرات وین 6 خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی می‌نویسد: دیوارها و حصارهای امنیتی مأموران اتریشی و اروپایی مانع از دسترسی خبرنگاران به اعضای هیأت مذاکره‌کننده ایرانی نشد. تسلط اعضای هیأت مذاکره‌کننده به فناوری ارتباطی تلفن‌های همراه و آشنایی آنها با خبرنگاران شبکه ارتباطی خبرنگاران ایرانی را گسترده‌تر کرد تا جایی که رقابتی خود در رسانه‌های خارجی را پشت سر گذاشتند.

محمدجواد ظریف به اذعان خود بخش زیادی از بازخوردهای گفت‌وگوهای هسته‌ای را از طریق اظهارنظرهایی که در صفحه شخصی‌اش منتشر می‌شد دریافت می‌کرد و عباس عراقچی معاون امور حقوقی و بین‌الملل ظریف تا حدودی همین نقش را از طریق توئیتر ایفا کرد. عراقچی حتی در مذاکرات وین 6 و گفت‌وگوهای دوجانبه میان ایران و آمریکا نیز بیکار ننشست و با گوشی خود عکس وزیر امور خارجه آمریکا و قائم‌مقام وی را در خلال مذاکرات در صفحه اینستاگرام خود قرارداد؛ تصویری که برای عراقچی هم تا حدودی حاشیه‌ساز شد.

نبرد در واشنگتن پست

مذاکره‌کننده ایرانی به خوبی می‌دانست از رسانه چه می‌خواهد. به نظر می‌رسد محمد جواد ظریف و سیدعباس عراقچی در اینجا هم یک تقسیم بندی در وظایف دارند. ظریف افکار عمومی خارج از مرزهای ایران را نشانه گرفته و عراقچی به دنبال اقناع افکار عمومی داخل ایران است. ظریف پیش از آغاز مذاکرات وین 6 مقاله‌ای در روزنامه واشنگتن پست چاپ آمریکا منتشر کرد و یک پیغام معنادار هم برای افکار عمومی غرب و هم برای سیاستمداران غربی داد: او برای سیاستمداران غربی نوشت که برای استفاده از فرصت‌ها، توهمات را کنار بگذارید و اجازه ندهید برخی توهمات، حرکت چشمگیری را که برای پایان دادن به یک

بحران غیرضروري و گشودن افق‌هاي جديد آغاز شده، از مسير خود خارج کند.

و در ادامه به افکارعمومي غرب یادآوري کرد که در سال 2005 ایران پیشنهادهايي براي حل مسئله هسته‌اي داده بود که غرب با زیاده خواهی از پذیرفتن آنها سرباز زد. این مقاله در حالی منتشر شد که حسن روحاني رئیس‌جمهور کشورمان هم در اوایل تشکیل دولتش در مقاله‌اي با عنوان «چرا ایران به دنبال تعامل سازنده است» که در همین روزنامه منتشر شد از طرف غربی خواسته بود فرصت را براي تعامل با ایران مغتنم بشمارند. چند روز بعد از آنکه مقاله ظریف در واشنگتن پست منتشر شد این بار جان کری نوشته‌اي را در این روزنامه منتشر کرد و در آن نوشته به صحبت‌هاي ظریف پاسخ داد. او مدعی شد که ایران هنوز باید اثبات کند که برنامه هسته‌اي این کشور به صورت کامل صلح آمیز است.

اما دست بالا را در این پینگ‌پنگ رسانه‌اي ظریف گرفت. او بعد از آنکه جان کری مقاله‌اش را در واشنگتن پست نوشت، ویدئویی 5 دقیقه‌اي که به زبان‌هاي چینی، عبری، عربی، فرانسه، آلمانی و انگلیسی ترجمه شده بود از خود در یوتیوب منتشر کرد و به غرب هشدار داد تا ابد فرصت برای مذاکره وجود ندارد و آنها باید دست از زیاده خواهی بردارند و اشتباه سال 2005 را تکرار نکنند.

خبرنگاران ایران؛ منبع خبری خبرنگاران خارجی

در خلال مذاکرات تیم مذاکره‌کننده ایران یک سیاست رسانه‌اي جالب را هم در پیش گرفتند. سیدعباس عراقچی در ژنو و وین نشست‌هاي مختلفی برای خبرنگاران داخلی کشور برگزار می‌کرد. خبرنگاران رسانه‌هاي خارجی اجازه ورود به این نشست‌هاي خبری را نداشتند. به این ترتیب بعد از پایان نشست‌هاي خبری، اخبار آنگونه که تیم مذاکراتی ایران می‌خواست به رسانه‌هاي خارجی درز می‌کرد. اینگونه هم بود که جریان‌سازي خبری از دست مایکل مان سخنگوی کاترین اشتون خارج شده و به دست خبرنگاران ایرانی مستقر در استرایا سنتر یا همان مرکز رسانه‌اي مقر سازمان ملل در وین افتاده بود.

در وین 6 که مذاکرات 18 روز طول کشید حساسیت مذاکرات ایجاب می‌کرد 2 نشست خبری برگزار شود. ظریف علاوه بر نشست خبری مشترک که با کاترین اشتون برگزار کرد یک نشست خبری برای نمایندگان رسانه‌هاي خارجی برگزار کرد تا همچنان افکار عمومی آن سو را تغذیه کند و یک نشست خبری جداگانه برای رسانه‌هاي داخلی گذاشت و جزئیات بیشتری از مسائلی که جلوی توافق را گرفته بود به دست داد.

خبرنگار بی‌بی‌سی از این ماجرا گلایه کرده و گفته بود هیأت ایرانی، به هر دلیلی که هنوز برای رسانه‌هاي خارجی روشن نیست، فقط رسانه‌هاي ایرانی را به جلسات توجیهی‌اش دعوت می‌کند؛ چه در این دور مذاکرات و چه دفعات قبل. البته چنین رفتار مشابهی از سوی مذاکره‌کننده آمریکایی نیز در مذاکرات سر زده بود. در مذاکرات وین 6 جان کری وزیر امور خارجه آمریکا پس از گفت‌وگوها با ایران یک نشست خبری برگزار کرد که در آن ماری هارف سخنگوی وزارت خارجه این کشور و وندي شرمن معاون او حضور داشتند. نکته درخور توجه در این نشست خبری این بود که ماری هارف خود اجرای جلسه را برعهده گرفته بود و با نام بردن از چند خبرنگار از آنها خواست تا سؤالات خود را از وزیر خارجه آمریکا بپرسند.

3 خبرنگار رسانه‌هاي خارجی حاضر در محل سؤالات خود را از جان کری پرسیدند و جان کری نیز پاسخ‌هاي نسبتاً طولانی به آنها داد. پس از آن هم کری به همراه ماری هارف سالن را ترک کرد تا بار دیگر مرکز استرایا سنتر در همه‌م خبرنگاران حاضر در محل فرو رود. چنین رفتاری یعنی برگزاری نشست خبری برای خبرنگاران غیرایرانی را وندي شرمن معاون کری نیز در مذاکرات نشان داده بود.